Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MANUELA CAMPOSA SÁNCHEZ-BORDONE
od 29. travnja 2021.[1]

Predmet C-301/20

UE,
HC
protiv
Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG,
uz sudjelovanje:
Succession de VJ

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Uredba (EU) br. 650/2012 – Europska potvrda o nasljeđivanju – Važenje ovjerene preslike izdane bez navođenja datuma isteka – Učinci Potvrde u odnosu na osobe koje su u njoj imenovane, a nisu zatražile njezino izdavanje – Trenutak ocjene važenja preslike”

1. Uredbom (EU) br. 650/2012[2] na unutarnjem je tržištu uspostavljena Europska potvrda o nasljeđivanju te su njome detaljno uređena pravila o njezinu izdavanju i njezinim učincima. Cilj je te potvrde da nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavinom mogu jednostavno dokazati svoj status, prava ili ovlasti u bilo kojoj državi članici.

2. Sud je o Europskoj potvrdi o nasljeđivanju već odlučivao u različitim presudama[3]. Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) sada mu upućuje tri prethodna pitanja o aspektima te isprave o kojima se dosad nije raspravljalo: treće prethodno pitanje, na koje je, u skladu s uputom Suda, ograničeno ovo mišljenje, odnosi se na vremensko važenje[4] ovjerene preslike Potvrde i na fazu postupka u kojoj ga treba ocijeniti.

3. Budući da u nacionalnoj praksi i pravnoj teoriji[5] postoje različita tumačenja Uredbe u tom pogledu, potvrđuje se relevantnost prethodnog pitanja. Odgovorom na prethodno pitanje Sud će pridonijeti pravnoj sigurnosti prilikom korištenja preslika Europske potvrde o nasljeđivanju te potaknuti njezino uključivanje u pravne poretke država članica.

1 Izvorni jezik: španjolski

2 Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL 2012., L 201, str. 107.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 296. i ispravak SL 2019., L 243, str. 9.) (u daljnjem tekstu: Uredba). Primjenjuje se u svim državama članicama osim u Irskoj i Danskoj.

3 Presude od 1. ožujka 2018., Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2018:138) i od 17. siječnja 2019., Brisch (C-102/18, EU:C:2019:34)

4 U odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, kao i u samoj Uredbi, riječ je o „razdoblju važenja” preslike. Možda bi bilo bolje ograničiti pojam „važenje” na nepostojanje povreda koje uzrokuju ništavost akta i upotrebljavati pojam „valjanost” ili „trajanje” za upućivanje na svojstvo tog akta zbog kojeg on proizvodi učinke tijekom određenog razdoblja. Nakon isteka tog razdoblja *valjanost* akta prestaje, čak i ako nije bilo razloga za *nevaljanost*. Ipak, u okviru predmetnog zahtjeva za prethodnu odluku upotrebljavat ću oba pojma kao sinonime.

5 Odluka kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, t. 7. i 8. U pravnoj teoriji, koja uključuje reference koje predstavljaju različita mišljenja, vidjeti: Bergquist, U., „Muss ein Europäisches Nachlasszeugnis nicht nur im Zeitpunkt der Antragsstellung bei dem Grundbuchamt, sondern auch bei Vollendung der Grundbucheintragung gültig sein?”, *IPRax*, 2020., str. 232. Rasprava se, osobito u Austriji i Njemačkoj, posebno vodi o pristupu zemljišnim knjigama.

I. Pravni okvir. Uredba br. 650/2012

4. Uvodna izjava 7. glasi:

„Pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta treba olakšati uklanjanjem prepreka slobodnom kretanju osoba koje se trenutačno susreću s poteškoćama u ostvarivanju svojih prava u kontekstu nasljeđivanja koje ima prekogranične implikacije. U europskom pravnom prostoru građani moraju imati mogućnost organizirati svoje nasljeđivanje unaprijed. Prava nasljednika i legatara, drugih osoba bliskih umrlom i vjerovnika nasljedstva moraju biti učinkovito zajamčena”.

5. Uvodnom izjavom 67. propisuje se:

„Kako bi se nasljeđivanje s prekograničnim implikacijama unutar Unije riješilo brzo, skladno i učinkovito, nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavinom trebali bi moći lako dokazati svoj status i/ili prava i ovlasti u drugoj državi članici, na primjer u državi članici u kojoj se nalazi imovina za nasljeđivanje. Kako bi im se to omogućilo, ova bi Uredba trebala predvidjeti uspostavu jednoobrazne potvrde, Europske potvrde o nasljeđivanju (dalje u tekstu: ‚Potvrda’), koja bi se izdavala za korištenje u drugoj državi članici. Radi osiguranja načela supsidijarnosti, Potvrda ne bi smjela zamijeniti unutarnje isprave koje sa sličnom svrhom možda postoje u državama članicama”.

6. Uvodnom izjavom 71. utvrđuje se:

„Potvrda bi trebala proizvesti jednake učinke u svim državama članicama. Ona ne bi trebala biti ovršna isprava, ali bi trebala imati dokaznu snagu i trebalo bi predmnijevati da istinito dokazuje elemente koji su utvrđeni po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje ili po bilo kojem drugom pravu mjerodavnom za posebne elemente, poput materijalne valjanosti raspolaganja imovinom zbog smrti […]. Svakoj osobi koja izvrši plaćanje ili prenese imovinu za nasljeđivanje osobi navedenoj u Potvrdi kao osobi koja ima pravo prihvatiti takvo plaćanje ili imovinu kao nasljednik ili legatar trebalo bi pružiti odgovarajuću zaštitu ako je postupala u dobroj vjeri pouzdajući se u točnost podataka iz Potvrde. Jednaku zaštitu trebalo bi pružiti svakoj osobi koja, pouzdajući se u točnost podataka iz Potvrde, kupi ili dobije imovinu za nasljeđivanje od osobe za koju je u Potvrdi navedeno da ima pravo raspolagati takvom imovinom. Zaštitu bi trebalo osigurati ako su predočeni ovjereni primjerci koji su još uvijek valjani. Pitanje proizvodi li takvo stjecanje imovine od strane treće osobe učinke ne bi trebalo biti određeno ovom Uredbom”.

7. U članku 62. („Uspostava Europske potvrde o nasljeđivanju”) stavku 1. ističe se:

„Ova Uredba uspostavlja Europsku potvrdu o nasljeđivanju (dalje u tekstu: ‚Potvrda’) koja se izdaje za korištenje u drugoj državi članici i stvara učinke navedene u članku 69.”.

8. U skladu s člankom 63. („Svrha Potvrde”):

„1. Potvrdu mogu koristiti nasljednici, legatari koji imaju izravna prava u nasljedstvu i izvršitelji oporuka ili upravitelji ostavinom koji se u drugoj državi članici moraju pozvati na svoj status ili izvršavati svoja prava kao nasljednici ili legatari i/ili svoje ovlasti kao izvršitelji oporuka ili upravitelji ostavinom.

2. Potvrda se može koristiti za dokazivanje jedne ili više sljedećih stvari:

(a) status i/ili prava svakog nasljednika ili, ovisno o slučaju, svakog legatara spomenutih u Potvrdi i njihove ostavinske dijelove;

(b) pripadnost određene imovine koja čini dio ostavine nasljednicima ili, ovisno o slučaju, legatarima spomenutima u Potvrdi;

(c) ovlasti osobe spomenute u Potvrdi za izvršavanje oporuke ili upravljanje ostavinom”.

9. Člankom 65. („Zahtjev za Potvrdu”) stavkom 1. utvrđuje se:

„Potvrda se izdaje na zahtjev bilo koje osobe navedene u članku 63. stavku 1. (dalje u tekstu: ‚podnositelj zahtjeva’)”.

10. Članak 69. („Učinci Potvrde”) glasi:

„1. Potvrda proizvodi svoje učinke u svim državama članicama a da nije potreban poseban postupak.

2. Za Potvrdu se predmnijeva da točno dokazuje elemente koji su utvrđeni po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje ili po bilo kojem drugom pravu mjerodavnom za određene elemente. Za osobu koja je u Potvrdi navedena kao nasljednik, legatar, izvršitelj oporuke ili upravitelj ostavinom predmnijeva se da ima status naveden u Potvrdi i/ili prava ili ovlasti navedene u Potvrdi, bez ikakvih uvjeta i/ili ograničenja vezanih za ta prava ili ovlasti, osim onih navedenih u Potvrdi.

3. Za svaku osobu koja postupajući na temelju podataka potvrđenih u Potvrdi izvrši plaćanja ili prenese imovinu osobi navedenoj u Potvrdi kao ovlaštenoj za prihvat plaćanja ili imovine smatra se da je izvršila transakciju s osobom ovlaštenom za prihvat plaćanja ili imovine, osim ako zna da sadržaj Potvrde nije istinit ili nije svjesna takve neistinitosti zbog krajnje nepažnje.

[…]”.

11. U skladu s člankom 70. („Ovjereni preslici Potvrde”):

„1. Izvornik Potvrde zadržava tijelo izdavanja i izdaje jednu ili više ovjerenih preslika podnositelju zahtjeva i svakoj osobi koja dokaže pravni interes.

2. Tijelo izdavanja za potrebe članaka 71. stavka 3. i članka 73. stavka 2. vodi popis osoba kojima su izdani ovjereni preslici u skladu sa stavkom 1.

3. Izdane ovjerene preslike vrijede u ograničenom razdoblju od šest mjeseci, što se naznačuje u ovjerenom presliku navođenjem datuma isteka. U iznimnim i opravdanim slučajevima, tijelo izdavanja može iznimno odrediti dulje razdoblje važenja. Kada to razdoblje istekne, svaka osoba koja posjeduje ovjereni preslik mora, kako bi mogla koristiti Potvrdu za svrhe navedene u članku 63., zatražiti produljenje razdoblja važenja ovjerenog preslika ili zatražiti novi ovjereni preslik od tijela izdavanja”.

12. U skladu s člankom 71. („Ispravak, izmjena ili opoziv Potvrde”):

„1. Tijelo izdavanja na zahtjev bilo koje osobe koja dokaže pravni interes ili po službenoj dužnosti ispravlja Potvrdu u slučaju administrativne pogreške.

2. Tijelo izdavanja na zahtjev bilo koje osobe koja dokaže pravni interes ili, ako je to moguće po nacionalnom pravu, po službenoj dužnosti, mijenja ili opoziva Potvrdu ako je utvrđeno da Potvrda ili pojedini elementi u njoj nisu točni.

3. Tijelo izdavanja bez odgode obavješćuje sve osobe kojima su izdani ovjereni preslici Potvrde u skladu s člankom 70. stavkom 1. o bilo kojem ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde”.

II. Činjenice, spor i prethodno pitanje

13. Predmet spora jest zahtjev protivnika pologa da im se preda polog primljen kao sudski polog [6].

14. Prvi protivnik pologa, otac osoba HC i UE, preminuo je 5. svibnja 2017. Njegovo posljednje uobičajeno boravište bilo je u Španjolskoj, a rasprava o njegovoj ostavini provedena je u toj zemlji prema španjolskom pravu pred javnim bilježnikom.

15. Kako bi u Austriji dokazali da je svaki od njih nasljednik oca (prvog protivnika pologa) u jednoj polovici, osobe HC i UE predočile su ovjerenu presliku Europske potvrde o nasljeđivanju koju je izdao španjolski javni bilježnik u skladu s člankom 62. i sljedećima Uredbe.

16. Španjolski javni bilježnik izdao je Potvrdu na zahtjev osobe HC u skladu s Obrascem V. iz Provedbene uredbe (EU) br. 1329/2014 [7]. Osoba UE poimence je navedena uz osobu HC u Prilogu IV. navedenom obrascu, a obje su imenovane kao nasljednici u jednoj polovici.

17. U odgovarajućem polju ovjerene preslike (u rubrici „Vrijedi do") [8] navedeno je da je njezino trajanje neograničeno.

18. Odlukom od 17. rujna 2018. Bezirksgericht Bregenz (Općinski sud u Bregenzu, Austrija) odbio je zahtjev za predaju pologa.

19. Odlukom od 28. siječnja 2019. Landesgericht Feldkirch (Zemaljski sud u Feldkirchu, Austrija) kao žalbeni sud potvrdio je odluku prvostupanjskog suda jer je smatrao da:

– Preslikom Europske potvrde o nasljeđivanju svoje ovlaštenje može dokazati samo ona stranka koja je zatražila izdavanje Potvrde.

– Izdavanje Potvrde koja vrijedi neograničeno protivno je zahtjevu za određivanje razdoblja važenja iz članka 70. stavka 3. Uredbe. Stoga se ta potvrda mora tretirati kao potvrda s redovnim razdobljem važenja u trajanju od šest mjeseci od datuma izdavanja [9].

– Kako bi preslika Potvrde mogla imati legitimacijski učinak, mora vrijediti ne samo prilikom podnošenja zahtjeva, nego i u trenutku donošenja odluke prvostupanjskog suda.

20. Osobe HC i UE pokrenule su reviziju pred Oberster Gerichtshofom (Vrhovni sud, Austrija), koji Sudu upućuje sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 70. stavak 3. Uredbe (EU) br. 650/2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju tumačiti na način da preslika Potvrde koja je protivno toj odredbi bez navođenja datuma isteka izdana na neodređeno vrijeme

   a. vrijedi i valjana je bez vremenskog ograničenja, ili

6 Polagateljica je banka (Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG, 6900 Bregenz (Austrija)) koja je podnijela zahtjev za osnivanje sudskog pologa (u novcu i vrijednosnim papirima) zbog postojanja suprotnih zahtjeva u pogledu tog pologa i nejasnoća u pogledu ovlaštenja vjerovnika. U skladu s austrijskim pravnim poretkom, vrijednosti položene u obliku sudskog pologa dopušteno je predati samo na temelju zajedničkog pisanog zahtjeva protivnika pologa ili na temelju pravomoćne sudske odluke.

7 Provedbena uredba Komisije od 9. prosinca 2014. o uspostavi obrazaca iz Uredbe br. 650/2012 (SL 2014., L 359, str. 30. i ispravci SL 2015., L 142, str. 34. i SL 2016., L 9, str. 14.)

8 U španjolskoj verziji obrasca pridjev koji se koristi zapravo je u muškom rodu („Es válido hasta"), što može dovesti do nejasnoća u pogledu toga treba li upisati važenje preslike ili same Potvrde. To nije slučaj s ostalim verzijama, poput francuske, talijanske ili portugalske („elle est valable", „è valida fino al", „válida até").

9 Vremensko ograničenje na koje se upućuje u toj odredbi zapravo se odnosi na presliku, a ne na Potvrdu (vidjeti točku 8. ovog mišljenja).

b. vrijedi samo u razdoblju od šest mjeseci od dana izdavanja ovjerene preslike, ili

c. vrijedi samo u razdoblju od šest mjeseci od nekog drugog datuma, ili

d. nije valjana i nije prikladna za korištenje u smislu članka 63. Uredbe br. 650/2012?

2. Treba li članak 65. stavak 1. u vezi s člankom 69. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 650/2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju tumačiti na način da učinci Potvrde nastupaju u korist svih osoba koje su u Potvrdi poimence navedene kao nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavinom, tako da Potvrdu u skladu s člankom 63. Uredbe br. 650/2012 mogu koristiti i oni koji njezino izdavanje nisu sami zatražili?

3. Treba li članak 69. u vezi s člankom 70. stavkom 3. Uredbe br. 650/2012 tumačiti na način da se mora priznati legitimacijski učinak ovjerene preslike potvrde o nasljeđivanju ako je ta potvrda još vrijedila prilikom prvog predočenja, ali je istekla prije donošenja zatražene odluke nadležnog tijela, ili se toj odredbi ne protivi nacionalno pravo ako ono zahtijeva valjanost Potvrde i u trenutku donošenja odluke?"

III. Postupak pred Sudom

21. Tajništvo Suda zaprimilo je zahtjev za prethodnu odluku 7. srpnja 2020.

22. Pisana očitovanja podnijele su njemačka, austrijska, španjolska i mađarska vlada te Komisija. Sud je odlučio da raspravu nije potrebno održati.

IV. Analiza

23. U trećem prethodnom pitanju, o kojem ću se jedino očitovati, sud koji je uputio zahtjev traži tumačenje članka 69. i članka 70. stavka 3. Uredbe.

24. U sadašnjem tekstu pitanja nudi se alternativa koja to zapravo nije jer legitimacijski učinak povezan s ovjerenom preslikom potvrde o nasljeđivanju izjednačava s legitimacijom koja proizlazi iz same Potvrde [10].

25. Iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da se pitanje odnosi isključivo na mogućnost preslike da proizvodi legitimacijske učinke. Budući da preslika ima vremenski ograničeno trajanje, važno je utvrditi točan trenutak u kojem tijelo kojem se ona podnosi mora provjeriti vrijedi li ona (i dalje) u vremenskom pogledu.

26. U tu se svrhu načelno mogu primijeniti dvije opcije: (a) ispitivanje se mora provesti uzimajući u obzir datum pohrane potvrđenog zahtjeva za presliku; te se, osim toga, (b) to ispitivanje može provesti u odnosu na trenutak u kojem nadležno tijelo mora odlučiti o tom zahtjevu.

27. Prije nego što proučim te opcije, razmotrit ću određene aspekte Uredbe koji mogu razjasniti spor.

10 Budući da u optjecaju nije Potvrda nego njezina preslika (vidjeti točku 37. ovog mišljenja), u Uredbi postoje odredbe koje se odnose na svrhu Potvrde ili njezine učinke, a koje se u praksi prenose na presliku, koja je njezin vjeran odraz. Međutim, to nije slučaj s vremenskom valjanosti svake od tih isprava: preslika istječe nakon šest mjeseci od izdavanja, makar Potvrda ostala nepromijenjena.

A. Europska potvrda o nasljeđivanju

28. U skladu s uvodnom izjavom 7. Uredbe, Potvrdom se nastoji olakšati pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta uklanjanjem prepreka slobodnom kretanju osoba koje žele ostvariti svoja prava u kontekstu nasljeđivanja koje ima prekogranične implikacije.

29. U okviru tog cilja posebna je pozornost posvećena tomu da prava nasljednika, legatara i drugih osoba bliskih umrlom kao i vjerovnika nasljedstva budu učinkovito zajamčena.

30. U tu je svrhu izravno uspostavljena Potvrda koja, nakon što je izda država članica, omogućuje „svakom ondje navedenom nasljedniku, legataru ili ovlašteniku […] da u drugoj državi članici dokaže svoj status i svoja nasljedna prava”[11].

1. Pravila o izdavanju i učinci

31. U usporedbi s nacionalnim ispravama slične prirode, Potvrda ima obilježja koja, u slučajevima prekograničnog nasljeđivanja, obično postaju prednosti.

32. Mogućnost Potvrde da dovede do tih prednosti proizlazi iz njezinih pravila o izdavanju[12]. Potvrda:

– Traži se obrascem[13] od tijela s međunarodnom sudskom nadležnosti, u skladu s Uredbom, i s objektivnom nadležnosti za odlučivanje o nasljeđivanju u pravnom poretku kojem pripada.

– Izdaje se na ujednačenom i detaljnom obrascu, gotovo bez slobodnog teksta, dostupnom na različitim službenim jezicima Europske unije.

– U skladu s postupcima provjere predviđenima u nacionalnom pravu, tijelo izdavanja prije izdavanja Potvrde mora provjeriti elemente koji se njom dokazuju i poduzeti potrebne mjere kako bi obavijestilo, najprije o zahtjevu a potom o izdavanju, sve korisnike nasljedstva.

– Tijelo izdavanja zadržava Potvrdu i nad njom ima nadzor. U slučaju administrativne pogreške dužno ju je ispraviti, na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti, a ako se dokaže da Potvrda ili njezini određeni dijelovi ne odgovaraju pravnoj stvarnosti, dužno ju je opozvati ili izmijeniti.

– Odluke tijela izdavanja u pravilu se mogu pobijati pred sudom.

33. Kao posljedica tih pravila i ujednačenog izgleda Potvrde, izdavanje u jednoj državi članici automatski proizvodi učinke u ostalim državama, odnosno nije potreban nikakav postupak.

34. U državi članici čijim se tijelima predočava ne postoji nadzor u pogledu merituma potvrde. Usto, potreba za prijevodom u svrhu stavljanja u optjecaj ograničena je jer je ograničen slobodni tekst na zajedničkom obrascu.

35. Potvrda proizvodi iste učinke u svim državama članicama:

– Dokazuje, uz pretpostavku *iuris tantum*, elemente koji se u njoj navode (a uređeni su Uredbom).

– Pruža zaštitu *bona fide* trećim osobama.

11 Presude od 12. listopada 2017., Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, t. 59.) i od 1. ožujka 2018., Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2018:138, t. 36.)

12 Poglavlje VI. Uredbe, članci 62. do 73.

13 Obrazac IV. iz Priloga 4. Provedbenoj uredbi br. 1329/2014. Korištenje tog obrasca nije obvezno: presuda od 17. siječnja 2019., Brisch (C-102/18, EU:C:2019:34).

– Daje pravo na pristup registrima.

36. Stoga nije relevantno imaju li isprave koje se upotrebljavaju u državi članici u kojoj se predočava ovjerena preslika Potvrde iste učinke [14].

2. Optjecaj Potvrde

37. Izvornik Potvrde nije u optjecaju. Za razliku od ostalih potvrda uspostavljenih za europsko područje slobode, sigurnosti i pravde [15] te nacionalnih potvrda o nasljeđivanju u nekim državama članicama [16], Potvrdu iz članka 62. Uredbe zadržava tijelo izdavanja i nad njom ima nadzor.

38. U optjecaju su pak ovjerena preslika ili preslike koje se izdaju „podnositelju zahtjeva i svakoj osobi koja dokaže pravni interes" [17].

39. Preslika u praksu prenosi učinke Potvrde. Poput Potvrde, dovoljna je za dokazivanje elemenata koji se u njoj navode, a koji su uređeni Uredbom.

40. Korištenje Potvrde nije obvezno [18]. Međutim, ako se koristi, „trebalo bi predmnijevati da istinito dokazuje elemente koji su utvrđeni po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje ili po bilo kojem drugom pravu mjerodavnom za posebne elemente, poput materijalne valjanosti raspolaganja imovinom zbog smrti" [19]. Države članice ne mogu zahtijevati podnošenje drugih dokaza sve dok se ne obori navedena predmnjeva.

41. Zbog važnosti ovjerene preslike u prekograničnom prometu, njezin sadržaj treba odgovarati pravnoj stvarnosti. Kako bi se osigurala ta podudarnost:

– Preslika vrijedi ograničeno vrijeme: njezino trajanje (doslovno: „razdoblje važenja") ograničeno je zakonskom odredbom načelno na šest mjeseci od datuma izdavanja [20].

– Izmjena, ispravak ili opoziv Potvrde, kao i privremena obustava njezinih učinaka, automatski utječu na preslike. Stoga ako nastupi jedna od tih okolnosti, tijelo izdavanja mora bez odgode obavijestiti osobe kojima su izdane ovjerene preslike kako bi se izbjeglo njihovo nezakonito korištenje [21].

42. Međutim, Uredbom je dopušteno produljenje razdoblja važenja (trajanja) preslike kada ona istekne [22]. Za razliku od postupka izdavanja preslike, Uredbom se ne uređuju pravila o produljenju.

14 Drugim riječima, učinke Potvrde određuje europski zakonodavac, pri čemu se ne postavlja pitanje, tipično za strane odluke i ovjerene isprave u optjecaju, je li nužno izjednačavanje stranog „proizvoda" s nacionalnim proizvodima ili treba poštovati njegovu valjanost u državi podrijetla, neovisno o tome je li ona istovjetna valjanosti sličnih instrumenata u državi primateljici.

15 Primjerice, potvrda iz članka 53. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravci SL 2012., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.) ili ona iz članka 9. Uredbe (EZ) br. 805/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o uvođenju europskog naloga za izvršenje za nesporne tražbine (SL 2004., L 143, str. 15.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 172.). Usporedbu treba shvatiti na način da ne dovodi u pitanje istovjetnost u pogledu prirode, svrhe ili učinaka različitih europskih isprava koje nose zajednički naziv „Potvrda".

16 Poput njemačkog *Erbschein*

17 Članak 70. stavak 1. i uvodna izjava 72. Uredbe

18 Uvodna izjava 69. Uredbe. Niti se upotrebi Potvrde daje prednost. Odluka o izboru između europske ili nacionalne potvrde samo je na zainteresiranoj osobi koja će je upotrebljavati.

19 Uvodna izjava 71. Uredbe

20 Članak 70. stavak 3. Uredbe

21 Članak 71. stavak 3. i članak 73. stavak 2. te uvodna izjava 72. *in fine* Uredbe. O tome se pak ne obavještavaju druge osobe (vidjeti točku 54. ovog mišljenja).

22 Članak 70. stavak 3. Uredbe

B. Trenutak ocjene važenja preslike

43. Kao što sam to ranije naveo, na treće pitanje suda koji je uputio zahtjev različito se odgovaralo u praksi država članica i pravnoj teoriji. U istom smislu, očitovanja država koje su sudjelovale u predmetnom prethodnom postupku i Komisijina očitovanja međusobno se razlikuju.

44. Prvo što zapravo treba riješiti jest može li se odlučujući trenutak za ocjenu vremenskog važenja preslike odabrati primjenom Uredbe ili, suprotno tomu, navedeni odabir nije uređen na europskoj razini.

45. U tom pogledu postoje (razumni) argumenti kojima se zagovaraju potpuno oprečna rješenja:

– U skladu s prvim stajalištem, zbog nepostojanja odredbi o tom pitanju u Uredbi odluka ovisi o pravu svake države članice [23].

– U skladu s drugim stajalištem zagovara se da odgovor proizlazi iz same Uredbe. S obzirom na neke od izraza, kao i razloge koji su povezani s ciljem olakšavanja nasljeđivanja, može se zagovarati da je trenutak koji je relevantan za utvrđivanje važenja preslike u vremenskom pogledu njezino predočenje u okviru postupka u kojem se nastoji donijeti odluka temeljena na njoj [24].

46. Uzimajući u obzir razlike na koje upućujem u nastavku, a koje se odnose na višestrukost ciljeva Uredbe (jedan od njih je olakšavanje nasljeđivanja), zagovaram drugo stajalište.

47. Ipak, smatram da je legitimno dvojiti da je europski zakonodavac, nakon što je detaljno uredio pravila o izdavanju Potvrde, želio utvrditi trenutak ocjene važenja preslike i pritom isključio nacionalne postupovne odredbe.

48. Iako se u Uredbi izričito ne nudi rješenje za tu dvojbu, čini mi se da ga je moguće pronaći ako se provede tumačenje u skladu s uobičajenim hermeneutičkim kriterijima (jer, ponavljam, u Uredbi, osim doslovnog teksta, nema izričite odredbe u tom pogledu). Ujednačen odgovor u cijeloj Uniji [25] nesumnjivo je bolji za pravnu sigurnost.

49. Osim toga, taj jedinstven odgovor jamči jednakost učinaka Potvrde kada se njezine preslike predoče na razmatranje istodobno u više od jedne države članice. Da se, u tim okolnostima, prepusti svakoj od tih država da utvrdi trenutak ocjene važenja preslike, Potvrda koja je u isto vrijeme predočena različitim nacionalnim sudovima mogla bi proizvesti različite učinke zbog njezine različite ocjene bilo kojeg od tih sudova (posljedično na ocjenu u različitim trenucima) [26].

1. Sustavno tumačenje

50. Uredba sadržava izraze kojima se povezuju zahtjev za vremensko važenje preslike i trenutak u kojem je njezin imatelj prvi put predočava tijelu koje treba odlučiti o njegovu zahtjevu. Je li to trenutak podnošenja zahtjeva ili koji drugi ovisi o prirodi postupka i pravilima kojima se on uređuje u pojedinoj državi članici.

23 Pisana očitovanja austrijske vlade, t. 41. i sljedeće te pisana očitovanja mađarske vlade, t. 18. U pogledu pravne teorije koja ide u prilog tom stajalištu, vidjeti, među ostalim, Schmitz, S. D., „Das Europäische Nachlasszeugnis", *RNotZ*, 2017., str. 269., osobito str. 286.

24 To tumačenje u pogledu pristupa zemljišnim knjigama zastupaju: Schmidt, J., „Artikel 70 EuErbVO", *beck-online Grosskommentar*, 2020., marg. 17.5.; Perscha, A., „Art 70 EuErbVO. Beglaubigte Abschriften des Zeugnisses", u Deixler-Hübner, A. i Schauer, M. (ur.), *Kommentar zur EU-Erbrechtsverordnung*, Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2020., marg. 19. i općenito, Dutta, A., „Artikel 69 EuErbVO", *MünchKomm zum BGB*, sv. 11., 2020., marg. 4. U predmetnom slučaju, to je mišljenje koje dijele Komisija te španjolska i njemačka vlada (iako potonja vlada djelomično).

25 Osim Irske i Danske

26 Komisijina pisana očitovanja, t. 22. i pisana očitovanja njemačke vlade, t. 28.

51. To povezivanje vidljivo je u riječima „koristiti” i „pozvati” iz članka 63. stavka 1. te u upućivanju na osobu koja posjeduje presliku, a koja, nakon što istekne razdoblje važenja preslike, mora zatražiti njegovo produljenje u skladu s člankom 70. stavkom 3. kako bi „mogla koristiti” Potvrdu.

52. Pojmovi koji se koriste upućuju na aktivnost koja prestaje u trenutku njezina izvršenja: „korištenje” opisuje radnju predočenja preslike ili njezine predaje nadležnom tijelu. Onaj tko se „poziva” na određeni status pokazuje da mu je on dodijeljen upravo u tom trenutku. Preslika koja je predmet tih radnji, ili dolazi uz njih, mora vrijediti tijekom odvijanja povezane aktivnosti.

53. Uvodnom izjavom 71. Uredbe propisuje se da bi „[z]aštitu […] trebalo osigurati ako su predočeni ovjereni primjerci koji su još uvijek valjani”. Iz tog izraza može se zaključiti da preslika koja vrijedi prilikom predočenja može proizvoditi učinke čak i nakon što istekne [27].

54. Točno je da se navedenom rečenicom upućuje na vrlo konkretnu situaciju, zbog čega je njezin doseg ograničen [28]: utječe na zaštitu trećih osoba koje izvršavaju plaćanja ili prenose imovinu ili je pak kupuju od osobe koja je u preslici navedena kao ovlaštena. Te osobe [29] nisu ni na koji način obaviještene o obustavi učinaka Potvrde, do koje može doći tijekom postupka kojim se ona nastoji ispraviti, izmijeniti ili opozvati (članak 73. stavak 1. točka (a) Uredbe).

55. Valjanost preslike može biti dovedena u pitanje tijekom tog razdoblja; međutim, ona bi za navedene treće osobe i dalje vrijedila u vremenskom pogledu [30] jer nije dovedena u pitanje kad im je predočena, a nije predviđeno da ih tijelo izdavanja Potvrde obavještava o promjenama takve isprave.

56. U svakom slučaju smatram da odredbe koje sam upravo naveo potkrepljuju stajalište koje ide u prilog (implicitnom) ujednačenom rješenju više nego višestrukost nacionalnih pristupa.

2. Teleološko tumačenje: uklanjanje prepreka proizašlih iz prekogranične prirode nasljeđivanja

57. Tvrdnja da je prvo predočenje preslike odlučujući trenutak za ocjenu njezina vremenskog važenja odgovara argumentima povezanima s najvažnijim ciljevima pravila o tim ispravama.

58. Kad (prvo) predočenje preslike ne bi bilo ključan podatak u vremenskom pogledu i kad bi se zahtijevalo ponovno naknadno predočenje, došlo bi do kašnjenja te nastanka dodatnih postupaka i napora za zainteresirane osobe i tijela nadležna za nasljeđivanje [31].

59. Opisano rasuđivanje izravno se podudara s ciljevima na kojima se temelji uspostavljanje Potvrde. Konkretno, njezinom se uspostavom nastojalo:

– da „[p]rava nasljednika i legatara, drugih osoba bliskih umrlom i vjerovnika nasljedstva […] [budu] učinkovito zajamčena”; i

– omogućiti da se „nasljeđivanje s prekograničnim implikacijama […] riješ[i] brzo, skladno i učinkovito” [32].

27 Komisijina pisana očitovanja, t. 25. i pisana očitovanja španjolske vlade, t. 45.

28 Osim što, zbog svojeg mjesta u strukturi (u jednoj od uvodnih izjava), to upućivanje nema pravu normativnu vrijednost.

29 Za razliku od osoba kojima su izdane ovjerene preslike u skladu s člankom 70. stavkom 1.

30 Osim ako su prilikom plaćanja ili izvršavanja transakcije na neki način već bili upoznati s time da je Potvrda dovedena u pitanje ili za to nisu znali zbog krajnje nepažnje: vidjeti članak 69. stavke 3. i 4. *in fine*.

31 U pravnoj teoriji, među ostalim, navedenoj u bilješki 24. ovog mišljenja; također pisana očitovanja njemačke vlade, t. 25., 26. i 29., kao i Komisijina, iako manja razrađena, pisana očitovanja, t. 26.

32 Uvodne izjave 7. i 67. Uredbe

60. Postizanje bi se tih ciljeva ugrozilo ako bi se zahtijevalo da preslika bude valjana, osim prilikom predočenja, i kada tijelo kojem je predočena donosi svoju konačnu odluku. Kad bi to bio slučaj, postoji bojazan da bi u praksi slučajevi u kojima zainteresirana osoba treba zatražiti produljenje razdoblja važenja ili novu presliku od tijela izdavanja brojčano nadmašili slučajeve u kojima to nije potrebno.

61. Prilikom ocjene prednosti i poteškoća treba uzeti u obzir da se tijelo izdavanja preslike općenito [33] nalazi u državi članici različitoj od one u kojoj se preslika predočava, zbog čega bi ponavljanje zahtjeva neizbježno dovelo do kašnjenja i dodatnih troškova [34]. Brzina, sklad i učinkovitost sustava bili bi narušeni u istoj mjeri.

62. Usto, kao što to ističe njemačka vlada [35], dodatno razdoblje koje bi se omogućilo produljenjem razdoblja važenja ili obnovom ovjerene preslike možda ne bi bilo dovoljno da se osigura njezina valjanost na datum donošenja odluke. U tom bi slučaju bili nužni uzastopni zahtjevi za produljenje razdoblja važenja ili obnovu, ovisno o dužem ili kraćem trajanju postupka.

63. Ukratko, smatram da nije u skladu s Uredbom propisati opću obvezu u pogledu, zainteresirane osobe da zatraži produljenje razdoblja važenja preslike, ili izdavanje nove, ako je predočena preslika vrijedila i bila valjana u fazi postupka u kojoj je dostavljena.

C. Podudarnost Potvrde (i njezinih preslika) s pravnom stvarnošću

64. Međutim, može se dogoditi da nakon prvog trenutka predočenja preslike postoji određena dvojba ili indicija o tome da je Potvrda ispravljena, izmijenjena, opozvana ili obustavljena. U tim okolnostima, preslika možda naknadno ne bi vjerno odgovarala samoj Potvrdi.

65. Namjera da se olakša nasljeđivanje s prekograničnim implikacijama osnovni je cilj Uredbe, ali ne predstavlja apsolutnu obvezu. Supostoji s brigom da se očuva istovjetnost između onog što se potvrđuje i pravne stvarnosti. Taj se pak cilj odražava u potrebi da se jamči podudarnost između stvarnosti i Potvrde te između nje i njezinih preslika.

66. U kontradiktornom postupku, u interesu je stranke na koju štetno utječe sadržaj Potvrde da obrati pozornost na te elemente i da, ovisno o slučaju, obavijesi tijelo pred kojim se vodi spor o mogućim promjenama u izvorniku isprave (Potvrde), koje su uslijedile nakon izdavanja predočene preslike [36].

67. U tim okolnostima, ništa ne sprečava tijelo koje treba riješiti spor da ocijeni relevantnost tvrdnji koje proturječe podudarnosti između stvarnosti i Potvrde ili Potvrde i preslike te zatraži *novu* ispravu koja je u skladu sa stvarnosti.

68. Situacija se razlikuje u postupcima u kojima ne postoji obveza da se ostale zainteresirane osobe, ili mogući oštećenici, obavijeste o izdavanju kako bi se upustili u postupak pred tijelom koje donosi odluku. Kao što sam to prethodno objasnio, Uredbom su utvrđene zaštitne mjere [37] kojima se predviđaju rješenja za te slučajeve.

33 Potvrda koja je izdana u jednoj državi članici kako bi se upotrebljavala u drugoj u prvonavedenoj državi proizvodi učinke predviđene Uredbom, u skladu s odredbama njezina članka 62. stavka 3.

34 Uredbom se, kao što sam to već naveo, ne uređuje postupak produljenja. Budući da Potvrda nije izmijenjena ni opozvana, logično je smatrati da je produljenje automatsko ako tijelo izdavanja nema informacije koje bi upućivale na suprotno. Međutim, odluka o tome na državama je članicama te podliježe načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti.

35 Točka 26. njezinih pisanih očitovanja

36 Obično te promjene mora i dokazati. Ako je to slučaj, može zatražiti presliku Potvrde kao osoba s „pravnim interesom” u smislu članka 70. stavka 1. Uredbe.

37 Točka 41. ovog mišljenja

69. Naime, tijelo izdavanja dužno je obavijestiti osobe kojima je izdana preslika [38] o bilo kakvoj promjeni povezanoj s Potvrdom kako bi se izbjegla njezina zlouporaba [39]. Prema mojem mišljenju, stranka koja ne obavijesti (tijelo u državi primateljici kojem je preslika predočena) da preslika više ne odgovara izvorniku Potvrde jer je potonja potvrda opozvana, ispravljena ili izmijenjena, postupa na nepošten način.

70. Naposljetku, ako tijelo kojem je preslika predočena na druge načine dobije podatke koji razumno opravdavaju njegove sumnje o stanju izvornika Potvrde, ništa ga ne sprečava da od zainteresirane osobe zahtijeva da dokaže tu pojedinost.

71. Kao što sam to već istaknuo, Uredbom se imatelju preslike dopušta da zatraži produljenje njezina razdoblja važenja ili izdavanje nove preslike [40] bez ikakvih uvjeta [41]. Ta se odredba razlikuje od one iz prvog Komisijina prijedloga, u kojem se člankom 43. valjanost preslika ograničavala na tri mjeseca [42]. Nije bilo moguće u početku izdati na dulje razdoblje niti produljiti razdoblje važenja istekle preslike. Zainteresiranoj osobi kao jedina mogućnost preostajalo je zatražiti novu presliku.

72. Kratkotrajnost predviđenog razdoblja izazvala je negodovanje autora i pravnih stručnjaka [43]. Članak 43. Prijedloga izmijenjen je u Europskom parlamentu, koji je predložio sadašnji tekst.

73. Fleksibilnije rješenje koje je naknadno zadržano omogućava skladno supostojanje ciljeva Uredbe.

– S jedne strane, datum predočenja preslike uzima se kao trenutak u kojem uobičajeno treba ocijeniti važenje u vremenskom pogledu.

– S druge strane, uvode se mehanizmi za potvrđivanje istovjetnosti Potvrde i preslike, u slučaju da prilikom odluke tijelo dvoji o preslici koja je u međuvremenu istekla.

74. Smatram da se tako održava ravnoteža između cilja da zainteresirane osobe mogu „nasljeđivanje s prekograničnim implikacijama […] riješi[ti] brzo, skladno i učinkovito” i cilja da nadležna tijela budu sigurna u točnost podataka koje sadržava Potvrda, a odražava preslika.

75. Tako se vjernije poštuje predmnjeva da su osoba ili osobe koje su imenovane u Potvrdi (u ovom slučaju kao nasljednici) nositelji navedenih prava ili ovlasti, bez dodatnih uvjeta ili ograničenja osim onih koji se navode u Potvrdi, čija ovjerena preslika samo prenosi tu informaciju nadležnim tijelima druge države članice.

38 Uredbom se ta obveza ne ograničava. Prema mojem mišljenju, tijelo nije od nje oslobođeno nakon šest mjeseci: nema razloga da zahtjev za produljenje razdoblja važenja preslike uslijedi odmah po njezinu isteku.

39 Nakon što su o tome obaviještene, osobe u čiju je korist izdana važeća preslika (odnosno preslika koja još nije istekla) ne moraju čekati da prođe razdoblje od šest mjeseci kako bi zatražile novu presliku, s obzirom na to da je prethodna postala nevaljana.

40 Iako Uredba ne sadržava odredbe u tom pogledu, čini se razumnim povezati produljenje razdoblja važenja preslike sa slučajem u kojem Potvrda nije izmijenjena te zahtjev za novu presliku sa slučajem u kojem Potvrda jest izmijenjena. Ničim se ne sprečava da se da prednost drugoj opciji čak i ako nije bilo promjena u izvorniku.

41 Za razliku od izdavanja na razdoblje dulje od šest mjeseci, koje je moguće, ali samo u „u iznimnim i opravdanim slučajevima”, u skladu s člankom 70. stavkom 3. Uredbe. Ne navode se slučajevi koje obuhvaća to izuzeće. Prema mojem mišljenju, početna procjena da će postupak trajati dulje od šest mjeseci ne bi trebala biti jedan od njih jer nije neuobičajeno da prosječno trajanje tipičnog postupka u nasljednim stvarima premaši šest mjeseci, osobito u nekim državama članicama.

42 Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (COM(2009) 154 *final*)

43 Vidjeti Crône, R., „Le certificat successoral européen”, u Khairallah, G. i Revillard, M., *Perspectives du droit des successions européennes et internationales*, Defrénois, Lextenso éditions, 2010., str. 155., osobito str. 168. Također, stajalište Vijeća notarijata Europske unije od 11. prosinca 2009. o Komisijinu prijedlogu, dostupno na: http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=4976, str. 6. Među ostalim alternativama razmatrala se i ona o uspostavljanju elektroničkih potvrda o nasljeđivanju i poticanju međusobnog povezivanja nacionalnih registara isprava u nasljednim stvarima: tijela bi imala izravan pristup informacijama pa važenje preslike ne bi bilo potrebno vremenski ograničiti. Komisija je poduprla istraživanja u tom smislu, čiji su rezultati dostupni na europskom portalu e-pravosuđe (https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-es.do?init=true). Trenutačno su samo neki nacionalni registri Europskih potvrda o nasljeđivanju međusobno povezani.

V. Zaključak

76. S obzirom na prethodno navedeno, predlažem da se na treće pitanje Oberster Gerichtshofa (Vrhovni sud, Austrija) odgovori kako slijedi:

„Članak 69. u vezi s člankom 70. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju treba tumačiti na način da treba priznati učinke ovjerene preslike Europske potvrde o nasljeđivanju koja je vrijedila prilikom prvog predočenja, ali je istekla prije donošenja zatražene odluke nadležnog tijela.

Iznimno, ako postoje razumne indicije da je Europska potvrda o nasljeđivanju ispravljena, izmijenjena ili da je njezina valjanost opozvana ili obustavljena prije odluke tog tijela, ono može zatražiti predočenje nove preslike ili preslike s produljenim razdobljem važenja”.